

Den katastrofala

Fritänkaren

Nr. 134 Februari 2005

Trettonde årgångens tredje nummer

Innehåll :

Till Ann-Kristin Wentzel	2
Det dummaste problemet (<i>om bl.a. Raymond Rife</i>)	3
<i>Tsunamidebatten: Katastrofmanual för Svenska Myndigheter</i>	4
Hur den moderna musiken förtrycker den gamla	7
Ahasverus minnen, del 46	9
Shakespearedebatten, del 68: <i>Bakom Shakespeares kulisser</i>	10
Filmer (<i>bl.a. från Göteborgs 28-e Filmfestival</i>)	12
Kalender, februari-mars 2005	15
Den absurda krigsresan, del 19 : <i>Den vådliga resan till Rom</i>	15
Den besynnerliga bombresan, del 9 : <i>Istanbul blues</i> (fortsättning)	17
Regnflykten, del 6: <i>Andhämtning i Chitkul</i>	18
Länstolsresan, del 13: <i>Idyll i Phudong</i>	19

Fritänkaren är egentligen främst en essätidning vars kanske huvudsakliga syfte är att framlägga de ständigt vidare forskningsresultat som kommer fram genom redaktörens och hans kontakter ständigt fortsatta forskning inom främst musik, litteratur, film, psykologi, filosofi, politik och religion men kanske främst genom deras resor och erfarenheter genom främst möten med människor och initieringar i främmande förhållanden. *Fritänkaren* försöker alltså helt enkelt främst att vara ett didaktiskt och sakligt informationsblad med syftet att upplysa.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 - 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåårsprenumeration : 350 kr (40 Euro)

IBAN-nummer för folk som eventuellt vill betala prenumeration även från utlandet:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 31.1.2005

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany 151

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet i HTML-format jämte andra skrifter på följande adress: <http://hem.fyristorg.com/aurelio/>

e-post-adress : lanciai@hem.utfors.se

WSN 1652-0122

Till Ann Kristin Wentzel.

Dagens Nyheter har redan publicerat en utförlig nekrolog, vilken i all sin vetenskapliga korrekthet dock är alltför snustorr för att göra Ann-Kristin full mänsklig rättvisa, då hon var mycket mer än bara den idealiska medarbetaren.

För mig var hon nästintill något av en äldre syster, och jag tror det var så för även alla mina äldre syskon, ty hon bodde hos oss ett tag som barn och var som en av oss fastän hon var den största och äldsta. Hon var den andra dottern till min fars bästa och äldsta vän, och hon och hennes systrar kom att stå oss lika nära som faddersyskon. Dock skilde sig Käpi en aning från sina systrar framför allt genom att som barn demonstrativt uppträda som pojke och kräva att bli kallad 'Kalle', gå i pojkkläder och keps och följa med de tuffaste gubbarna ute i skogen. Hon fortsatte på den vägen och utmärkte sig som sportsman, var en god seglare och ryttarinna och valde också en krävande bana inom den rena vetenskapen, då hon faktiskt blev vetenskapsman - hur öm och god som moder hon än var samtidigt så går det ju inte att säga vetenskapskvinna. Hemligheten i hennes personlighet låg kanske i att hon som ensamstående moder måste vara båda delarna och varken eller och helt enkelt höja sig över båda rollerna med den suveräna klokhet som var hennes adelsmärke. Som vetenskaplig journalist arbetade hon i mer än 20 år på tidskriften "*Forskning och Framsteg*" och förblev där en stabil klippa i verksamheten ända tills pensioneringen nalkades och hon plötsligt för första gången i sitt liv fick problem med hälsan. Magen fungerade inte som den skulle, hon skulle ha kommit hit till Bokmässan i höstas men blev inlagd i stället och, som det visade sig, sex månader för sent för att något skulle kunna göras åt saken. Hon var typiskt en sådan som hellre tiger och lider i det längsta än accepterar nödvändigheten att göra något åt en hälsa som inte hänger med. Hon vägrade acceptera det själv och det av fullständigt rimliga skäl: 64 år är ingen ålder idag och ännu mindre för en sådan kärnfrisk människa. Hon var något av en oföränderlig ungdom som aldrig egentligen ens blev medelålders. Hon hade sett sin pensionering mycket som en möjlighet att börja hinna med allt det som hon inte hunnit med under arbetslivet, främst vad hon älskade mest, nämligen umgänge och arbete med naturen. När man till detta lägger det faktum att hon både som människa, arbetskamrat, saklig och etisk vetenskapsjournalist, uppskattad och älskad av alla, den perfekta publikhanteraren för en kritisk tidskrift och med outtömliga och ovärderliga kunskaper och erfarenheter av vetenskap och naturen, i sin blygsamhet närmast var en idealisk människa och journalist, står man paralyserad inför en katastrofal olyckshändelse av mycket mera personligt slag än Indiska oceanens tsunamikatastrof.

Kort sagt, det går inte att acceptera.

Till avskedet i Stockholm i Finska Kyrkan kom hela klanen från Finland, resenärer från England, Göteborg och Portugal och många andra. Ändå gick avskedet på något sätt i dur kanske just för att hon alltid varit en sådan genompositiv människa. De två viktigaste talen handlade båda om att hon fanns kvar bland oss och att vi aldrig kunde förlora henne.

Ingenting annat är möjligt. Hennes hjärtas värme var av sådant slag att den består oberoende av att detta hjärta inte längre slår.

Ett antal artiklar av henne finns på nätet och kan lätt sökas och finnas genom hennes namn.

Idealism är kärlek
och livets enda mening
och det enda som skapar liv
genom sitt eget väsens märkvärdighet
som bara är andlig expansionskraft
som allena har kraften att skapa något av intet
varigenom allt liv kommer till
som av ingenting,
men fastän kärleken aldrig synes
så känns den desto mer
och utgör egentligen all den enda verklighet
som spelar någon roll.

Det dummaste problemet

Det har alltid existerat och kommer väl tyvärr alltid att existera. I modern tid blev det akut redan på 1200-talet i och med kejsar Fredrik II:s bemödanden att skapa en rättsstat och fann kyrkan stå i vägen, som satte sig på tvären för rättvisan och bannlyste honom. Resultat: ett inbördeskrig på liv och död mellan påve och kejsare som slutade med bådas undergång för att påven vägrade acceptera självklarheter såsom mänskliga rättigheter för alla och allas likställdhet inför lagen och i stället instiftade inkquisitionen med laglig plikt att avrätta oliktänkande. Samma dumhet ledde till reformationen och dess hundraåriga förödande religionskrig helt i onödan till enbart tragedi för alla, för att den etablerade kyrkan vägrade acceptera något fritänkeri. Därmed grävde kyrkan bara sin egen grav i sin förstockade dumhet, medan gradvis problemets tyngdpunkt i stället skiftade över till det vetenskapliga, det sekulära och det kommersialistiska etablissemanget. Problemets namn är den allt överskuggande dumheten i allt etablerat. "Mot dumheten strider själva gudarna förgäves." (Schiller)

Det vetenskapliga etablissemangets dumhet har i vår tid manifesterat sig genom atombombsprojektets onödiga genomförande och bombens användning i krig, och inom vetenskapen genom ett fall som doktor Raymond Rife, helt bortglömd idag, som under 30-talet genom sitt prismamikroskop uppfann en metod att se de minsta virus och att därigenom genom sitt "*Rife Raytube System*" faktiskt kunna bota cancer.

Doktor Rifets utgångspunkt som forskare i patologi var det faktum, att man inte kan bekämpa vad man inte kan se, alltså behövs det ljus. De allra minsta mikroberna kunde bara lokaliseras i mikroskop med ultraviolettt ljus. Elektronmikroskopet var effektivare, men problemet med elektronmikroskopet var att de dödade det levande objektet. Patologerna behövde se sina virus i levande skick.

Det spektroskopiska ultramikroskop som doktor Rife konstruerade under 30-talet gav en resolution på 17,000 diameter, varmed man kunde iaktta levande virus: han var den första som gjorde det. 1933 presenterade hans senaste mikroskop en resolution på 31,000 diameter, som kunde förstöras till över 60,000 och med möjlighet till fotografiska förstoringar på upp till 300,000 och mera.... Vad doktor Rife gjorde var att han sprängde läkarvetenskapens "visionsvall". Därmed kunde alltfler virus fotograferas, identifieras och kartläggas för strategisk bekämpning. Alltfler okända virus blev upptäckta och kartlagda. Till slut kom doktor Rife fram till ett virus som han kallade *Cryptocides Primordiales* eller BX som han lyckades isolera efter undersökning av nästan 20,000 fall. Vissa läkare hade medgivit att cancer kunde uppkomma genom virus, men de flesta ägnade sig åt att bekämpa symptomen i stället för att utröna orsaken. Doktor Rife fann att detta BX-virus krävde en viss inkubationstid och nedsatt kondition (trötthet, utslitning, utbrändhet eller chocktillstånd) för att kunna börja utveckla sig hos bäraren. Men det viktigaste var, att dessa virus kunde observeras levande genom hans prismamikroskop medan de var osynliga i elektronmikroskop, då dessa dödade dem.

Så småningom utvecklade doktor Rife en metod att komma åt dessa virus och oskadliggöra dem genom radiovågor (strålningsfria), de så kallade *Rife Raytube Instruments*. Han upptäckte att varje virus hade sin egen individuella ljudkänslighet, och genom att identifiera denna kunde han anpassa sina ljudvågor efter viruset för att därmed krossa det (*frekvensmedicin*). Det var en snillrik och enkel metod som dessutom var skrattretande billig. För att bli säker infekterade han 400 försöksdjur med det upptäckta cancerviruset och lyckades därmed skapa 400 tumörer, som han även lyckades bota samtliga dessa försöksdjur från genom sin metod. Den lanserades och började användas med stigande framgång från 1934. Men han började få fiender inom läkaretablissemanget som motarbetade honom med alla medel, främst motiverade av elektronmikroskopsindustrin och andra monopolintressen inom läkaretablissemanget, som fruktade att Rifets effektiva metod att bota i princip vilken sjukdom och

oskadliggöra vilket virus som helst skulle kunna slå ut läkemedelsindustrin. Som ensam forskare kunde han inte motstå anstormningen av aggressiva avundsmän och tvingades till reträtt. Doktor Rifés effektiva metod att bota cancer hade hotat hela det etablerade cancerläkaretablissemang och dess beroende av långvårdspatienter, statliga understöd, monopol och dogmatiska skygglappar. Hans metod att bota cancer förbjöds över hela USA, hans laboratorium brändes ner av lejda mordbrännare, hans metods främsta förespråkare doktor Millbank Johnson, president för södra Kaliforniens läkarsällskap, förgiftades och avled några timmar innan han vid en presskonferens hade ämnat kungöra för världen att doktor Rifés elektroniska metod hade i en särskild undersökning botat 16 patienter av 16 möjliga från dödliga sjukdomar, en annan läkare, doktor Nemens, som hade byggt sitt eget laboratorium efter Rifés förebild, blev innebränd i en mordbrand i detta sitt eget laboratorium, och Raymond Rife blev själv förgiftad vid 83 års ålder 1971 av en dödlig dos valium. Så fungerar Jantelagen i Amerika. Hans mikroskop hade stulits, hans uppfinningar hade förstörts, själv hade han ruinerats, men han gav ändå aldrig upp. Richard Nixon såg honom och hans uppfinningar som ett hot mot hela oljeindustrin och såg till att han oskadliggjordes.

Det är bara ett av alltför många exempel ur högen. Giordano Bruno brändes på bål för att han försvarade Kopernikus teorier mot kyrkan, doktor Semmelweis blev martyr för att han bekämpade kvinnors dödliga barnsängsfeber med att tvinga barnmorskor och läkare att tvätta sina händer, och Robert Oppenheimer blev svartlistad och friställd för att han vågade känna dåligt samvete för att man lurat honom att framställa atombomben för användning i krig fast det var onödigt. Och så vidare.

Hur skall man då hantera denna hopplösa dumhet, som tyvärr hopplöst alltid tycks ha den högsta makten över mänskligheten? Man kan inte besegra den, och därför är det dumt att ens försöka bekämpa den. Vad man kan göra är att tålmodigt fortsätta med outhärlig upplysning av den. Dumhet kan botas med kunskap, som nog är dess enda möjliga botemedel, varför Läraren kanske är världens viktigaste aktivist, - men han behöver ha mycket tålamod.

Det finns många olika artiklar om doktor Royale Raymond Rife på nätet, och alla berättar i stort sett samma martyrhistoria.

”Den svenska modellen”

Katastrofmanual för svenska myndigheter i ett initialskede:

Invänta förfrågningar om hjälp inkomna från rätt instanser, även om dessa för tillfället är obemannade eller inte kan komma fram.

Avvakta med alla beslut tills ni är helt säkra på att ni fått en ”fullständig bild av läget”.

Sammanträd därefter för att klara ut ”vilka andra” som först är skyldiga att ingripa.

Överväg noggrant vad som kan göras och sägas så att inte ordinarie regelverk åsidosätts.

Förklara därefter situationen i media med fokus på rätt framtoning och korrekt uttalade sorgeklyschor.

Lugna alla oroliga med hur många präster och krispersonal som ”står redo att ta emot”. Använd kodorden ”krishantering” och ”nära och kära” så ofta som möjligt.

Upplys allmänheten om att man aldrig tidigare haft "en liknande situation i modern tid".

Erkänn bara 6 identifierade dödsfall, även om allt tyder på att 3000 svenskar är helt försvunna och ytterligare 100.000 av annan härkomst.

Besök därefter om möjligt olycksplatsen så att du själv får en uppfattning om "vidden av det inträffade".

Sammanträd därefter igen för att klara ut hur ni ska rädda ansiktet när media börjar ställa besvärliga frågor.

Upprepa så ofta som möjligt att ni tar till er kritiken och lova att "bli bättre nästa gång," nu när ni för sjunde gången är kallade till TV-sofforna.

Tillsätt en till namnet oberoende utredning som ska "titta på om något kunde ha gjorts annorlunda". Utse gärna en hög tjänsteman som har "mycket att vara tacksam för"...

Nu är **initialskedet** tyvärr över och de som hittills inte har räddats av andra, kan inte längre räddas. Men kom då ihåg att igen påpeka att vi istället har all krispersonal i världen som tar hand om "alla nära och kära," dvs. dom som finns kvar. Sen är det äntligen dags att gå till motoffensiv för alla orättvisa påhopp. Det mest effektiva är att anklaga omgivningen för att den nu "sitter med facit på hand". Om detta inte hjälper återstår bara att hänvisa till den väl inarbetade **generalklausulen nr 1**. Undervisa så myndigt och pedagogiskt som möjligt följande:

I vårt demokratiska samhälle fattar man inga beslut utan att dessa först är förankrade i hela ledningsgruppen, så att det enda ansvar som eventuellt kan utkrävas blir ett kollektivt sådant.

Därefter måste ett antal tidsödande samordningsritualer begås mellan ett dussintal myndigheter. Att allmänheten då har blockerat alla televäxlar kunde ingen förutse. Om journalister ändå framhärdar att något enskilt huvud måste rulla, kan du ändå, om du varit lojal och följt allt ovanstående, räkna med en välbetald reträttplats som plåster på såret. Om även detta skulle kritiseras utlöser du bara reservfallskärmen på X antal miljoner. Myndigheten räddar alltid först som sist de sina, därför är det din plikt att lika solidariskt rädda myndigheten. Därefter, om det finns något kvar att rädda, så gör ni det också...

Visa då upp en empatiskt attityd genom att låta meddela att svårt skadade och anhöriga till t.ex. mordoffer kan *ansöka* om ekonomisk hjälp. Beloppen uppgår till generösa 25.000 kr per person men i "synnerliga fall" upp till 50.000 kr. Vid utbetalning av engångsbelopp skall gängse skatteavdrag göras. Bara ansökningar inkomna i rätt tid och på rätt blankett kan beaktas. Hänvisa till att så ser tyvärr vår lagstiftning och rättspraxis ut sen urminnes tider. Att egna fallskärmar värdemässigt är "mer än uppdaterade" och därför uppgår till mångmiljonbelopp, förklaras lätt bort med den stora risken för en eventuell standardsänkning som ni annars *kanske* skulle kunna råka ut för.

Att ta individuell hänsyn och göra undantag avråds bestämt ifrån. Det finns nämligen ingen tidigare tillämpning att "stödja sig på". Erbjud istället den som orkar och har råd, att utnyttja möjligheten till egna rättsprocesser eller överklaganden för att öka på beloppets storlek. Att det kan ta mycket lång tid innan några pengar utbetalas, skall snarast ses som bevis för att Sverige strävar efter rättssäkerhet, vilket bl.a. kräver att alla myndigheter och haverikommissioner *först* ska inkomma med sina slutbetänkanden, även om det tar 10 år.

Under tiden behöver katastroffoffer troligtvis låna pengar. Då utgår 10 % ränta! Obs att vår egen interna räntesats om 2,5 % ej kan tillämpas, då det inte finns något stöd i lagen för detta.

Märk också att lån bara kan ges till de som har gjort en skriftlig polisanmälan lokalt på katastrofplatsen. Har ett offer t.ex. förlorat alla relevanta handlingar måste två ojäviga ögonvittnen skaffas fram. Om dessa är döda, påpeka att det faktiskt inte är statens fel att nödvändiga dokument har förlorats. Aktsamhetskravet innebär att du är skyldig att vara förberedd på att olyckor kan inträffa. Om någon påpekar att du är chef eller minister och därför *har* nödvändiga befogenheter att också fatta beslut till en människas fördel, skall alltid **generalklausul nr 2** tillämpas i första hand:

Påpeka att du inte har möjlighet att ens kommentera "det enskilda fallet", ännu mindre hjälpa till förstås. Då kan nämligen den farliga teknikaliteten inträffa att ett sk. ministerstyre uppkommer. Just här är *opersonlighetsprincipen* alltid viktigare än en enskild människas lidande, oavsett om skulden till lidandet är myndighetens själv eller någon annans. Lova istället att "vissa rutiner ska ses över"...

Min kommentar:

Samma scenario upprepas varje gång. När nationella katastrofer inträffar sätter "**den svenska modellen**" alltid igång med full kraft. Att modellen "fungerar" så bra, bygger helt på att media ställer samtliga resurser till förfogande dygnet runt. Nu startar nämligen alla myndigheters dokusåpa där tjänstemän från alla delar av samhället kommer springande för att göra oviktiga, förutsägbara och "korrekta" uttalanden i TV-sofforna.

Först av allt måste nämligen de *offentliga terapisamtalen* komma igång, coachade av 99% av alla TV-journalister och programledare, vars frågor aldrig leder till något annat än att ansvariga med tusen ord, tacksamt utnyttjar tillfället till att undervisa i "**den svenska modellen**" som riksdagen demokratiskt har beslutat om. Om en reporter försiktigt påpekar att folk fortfarande ligger för döden, ges ytterligare medieutrymme för ansvariga att berömma sig själva med en uppräkningslista av allt som gjorts hittills, eller som man ska göra imorgon. Under tiden som denna "samtalsterapi" pågår efter alla konstens journalistiska regler drunknar, fryser, infekteras ytterligare 100-tals personer ihjäl.

Dokusåpor av nämnda slag kulminerar oftast med en presskonferens, där folket vill möta **operativa beslutsfattare** och inte en samling kuratorer som håller lugnande och tröstande tal som vore det skrivet av präster. Människor i ett civiliserat samhälle har inte bara rätt att generellt undra *varför*, de har även rätt att slippa långa och värtaliga bortförklaringar från högt betalda och välbärgade tjänstemän. Men för att inte vara politiskt inkorrekt "gillar jag läget" och erkänner att det även görs positiva manifestationer. Staten har ju kompenserat allt lidande med kvalificerade symbolhandlingar, som att påbjuda gemensam gråtstund i kyrkan med en åtföljande landssorg. Därefter får ju du som överlevde prata så mycket du vill med din kommuns "krishanterare". Det är bara ett kruz, jag råkar komma ihåg att det numera är försäkringskassans "pappersläkare" som *ensam* avgör om du behöver sjukskrivas, även om denne aldrig ens har träffat dig...

En vecka efter Thailandskatastrofen frågar en reporter Sveriges representant på platsen varför en pappa som hittat sin döde 5-årige son inte får någon hjälp. Som vore det högläsning ur UD:s lärobok klingar det fantasilösa och teknokratiska svaret: "jag kan inte kommentera det enskilda fallet"... Samma dag summeras en obekväms statistiksiffra i tidningarna. Tyskland, Frankrike, Italien, Norge, Finland och Sverige är de mest drabbade turistländerna. Av dessa länder kom **Sverige på första plats** i ett enda avseende, på att **prata** istället för att handla! **Samma "pratansvariga"** kommer naturligtvis att vara de första som pratar om pratet...

"Anonym" (1.1.2005)

Så här diktar Bo Olsson om katastrofen:

Klaga högt, mitt sjuka hjärta
över all din sjuka smärta
som förödande i vågors glöd
brister ut i klagan över sorg och död.
Rena flöden öser öden ner i döden
som gör rent hus genom vågors brus
som ej lämnar kvar ett enda hus.
Där levde de i sus och dus i paradiset ljus
när havet drog sig lugnt tillbaka
för att därpå förorsaka
syndafloresförintelse i havets dåm och dom.
Men tyst! Där viskade en röst i löndom
hemligen om farliga experiment
från ön Diego Garcia långt bortom haven.
Tyst! Om manipulativa element
kan laborera seismologiskt efter eget skön
så gagnas ingen mer av någon bön.
Då är det bäst att tiga mera intensivt än graven
med en tystnad mer öronbedövande än haven.

Därmed antyds att det från den amerikanska basen på ön Diego Garcia söder om Maldiverna hade bedrivits ett HAARP-experiment (se Fritänkaren nr 120) att genom ultraljudvågor manipulera fram jordbävningar enligt den modernaste krigsteknologin, som entusiastiskt uppmuntras och understöds av den återvalde president George W. Bush. Saken torde närmare undersökas.

Hur den moderna musiken förtrycker den gamla

- några dokumentära brevutdrag

”Med en gång när de nuvarande flyttade in insåg jag att de ungdomarna skulle jag få problem med, då jag ofta haft sådana grannar förut, det har varit ett ständigt återkommande problem under de 30 år jag bott i hyreslägenhet, och har de en gång satt i gång med dunka-dunk så slutar de aldrig hur man än trappar upp försvarskriget. Det är tyvärr min erfarenhet till och med när jag drivit ärendet till Hyresnämnden.

Tvungen till att stanna hemma under helgen fann jag det som vanligt omöjligt att i något av mina rum komma undan deras olidliga basdunk, som tränger igenom allt i vilket rum man än försöker ta sin tillflykt. Karakteristiskt är just att man inte hör något av musiken men desto mer av det söndermalande basdunket. Det sätter i gång plötsligt utan förvarning som bombkrevader och granatattacker, varpå det dundrar i hela trappuppgången. Det räcker med att detta händer en gång under en dag, så är hemfriden förstörd för den dagen. Vad som förundrat mig är varför de placerat sin synt precis just under var jag har mitt piano. Tar jag min tillflykt till köket har de en annan dunkadunkmaskin där. Detta är förödande för en yrkesmusiker, vilket jag fortfarande är hur handikappad jag än är som sådan. Ett annat fenomen är att jag inte kan spela någon musik hos mig, exempelvis Schubert eller Beethoven, på grammofon utan att de, så fort när skivan är slut, genast sätter på sitt dunkadunk som för att straffa mig, vilket naturligtvis omedelbart förstör hela behållningen och syftet med musiken. Varför ska just jag få sådana grannar? Ingen vill ha stökiga grannar, och dessa är säkert annars hur ordentliga som helst, men deras dunkadunkmusikliv förstör mitt klassiska musikliv....”

"I lördags hade de fest, och det var helt i sin ordning, då de varnade innan, det är så man ska göra, allt var *juste*, - men det var efter nio månader första gången som de förvarnade sina grannar om en fest

Tio dagar tidigare hade de utan förvarning haft en fest som varade till två på natten, kanske längre, då jag vid 2-tiden lyckades somna ifrån den. Mitt klagobrev skickades vid ett tillfälle av så hög Tecno-musik att jag fick nog. Dagen innan detta hade de hållit på i ett sträck från 15 till 22.

Hon som bor under dem är inte musiker och slipper därför bli störd av omusik medan jag tyvärr är musiker och därför överkänslig som sådan - annars vore jag inte musiker. Och skall jag då skrota mitt liv som musiker för att grannar hävdar att burkmusiksoväsen har samma musikaliska giltighet som Bach och Chopin? - att de har samma rätt att klaga på den skönhetsmusik jag lever för om jag vågar klaga på deras monotona dunk? - att denna dödliga musik har samma giltighet som odödlig musik? Det är den frågeställningen jag ständigt åter och åter ställts inför genom det lidande som dunkoväsande grannar utsatt mig för sedan 1974. Det är sådan musik som amerikanska soldater i Irak hjärntvättas med genom högtalare inne i sina hjälmar när de skickas ut för att döda civila irakier. Är det då fel av mig att reagera emot den?

Vad jag inte kan förstå är hur musikaliska människor över huvud taget kan ägna sig åt omusik, alltså musik som varken är vacker eller ens harmonisk eller melodisk. Vad är det för mening med musik om den görs ful? Musikens enda vettiga mening är ju att bringa harmoni och estetisk njutning. Man kan förstå 1900-talets musikaliska urspårning mot bakgrunden av de båda världskrigens civilisationsförintande tidevarv, men den tiden är sedan 60 år förbi, och ändå har den atonala musiken ännu inte avskaffats utan har den i stället rentav "berikats" med den ännu mer fasansfulla populärmusik som bara grundar sig på hög volym, rytmisk hårdhet och destruktivt oväsen."

Apropå musik under förtryck måste något sägas om den fantastiska Auschwitzkonserten den 27 januari till 60-årsminnet av koncentrationslägrets befrielse, som råkade äga rum på Mozarts födelsedag. Konserten var filmad och genomförd i själva Auschwitz, i dess arbetsbaracker och förhørslokaler, fängelser och arkebuseringsgårdar; flera överlevande musiker från Auschwitz medverkade med intervjuer och vittnesbörd om hur det hade varit, om hur doktor Mengele berusad beordrat musikerna upp mitt i natten för att komma och sjunga och spela vid spritfester för kommandot, om Viktor Ullmann och hans opera "*Kejsaren av Atlantis*" som komponerats i Theresienstadt och nästan uppförts där om inte SS avbrutit repetitionerna och skickat kompositören till Auschwitz, och om hur just musiken och musicerandet blivit räddningen för så många själar i Auschwitz, då inte ens förtryckarna kunnat leva utan musik. Konserten inleddes med inledningen till Mozarts Requiem och avslutades med en violinsolopartita av Bach. Till programmet där emellan hörde zigenarmusik och ett fantastiskt stycke med Shofarblåsning och klarinett i en björkdunge, där fångar från Birkenau fått stå och invänta döden. Det var en fullkomligt överväldigande och oförglömlig konsert från den yttersta grymhetens yttersta botten mitt i det hemskaste väntrum inför döden som historien någonsin haft att uppvisa, värre än något uppdiktat helvete, där dock fem orkestrar verkat mitt bland dödskamrarna och där den största orkestern omfattat 120 man....

Den omfattande bilagan till detta nummer (som av ekonomiska skäl kommer separat) är en erfaren kammarmusikers summering av den atonala musikens problem - som inte bara handlar om musik.

Alla kloka människor tog definitivt avstånd från den franska revolutionen den 14 juli 1789 då Bastiljen erövrades av pöbeln och Frankrikes demokratisering därigenom började färgas av blod och våld. Vad som därefter följde var det sekellånga ohyggligt starka och fruktansvärda skådespel som var Frankrikes självmord och vars slut inte nåddes förrän år 1945. Ty detta nationella självmord under 150 år, som skulle dra hela Europa med sig i fördärvet, var inte ett otvetydigt självmord. I själva verket anser jag att denna Frankrikes ohyggliga kamp mot världen egentligen var en kamp mot Tyskland, mot tysk rivalitet, mot allt tyskt inflytande, mot den tyskhet vars första definitiva antifranska inkarnation var österrikiskan Marie Antoinette.

Jag tror att hon bättre än någon annan visste vad franska revolutionen handlade om. Hon var österrikiskan som erövrat Frankrike och dess konung, och hon visste att framtiden låg i de tyska nationernas händer. Hon trotsade Frankrike. När Paris kvinnliga pöbel tågade ut till Versailles för att enlevera kungafamiljen var hon den enda som rakryggad och ensam vågade konfrontera denna pöbel, ty hon visste att hon i egenskap av tyskhetfaktor skulle besegra dem. Och hon besegrade dem. De hade tänkt stena henne när hon steg ut på slottets balkong, en och annan bösspipa pekade mot henne, men hennes korslagda armar och lugn grep dem med sin oövervinnelighet. De kom av sig och hyllade henne i stället.

Som fånge i Tuilerierna tvekade hon inte att agitera alla Europas och särskilt tyskspråkiga kungahus mot de fransmän som hade vågat inskränka hennes frihet. Hon ensam i egenskap av tyskspråkig österrikiska vände hela världen mot Frankrike. Varför? Därför att hon var tyska.

Att hon fick fan därför bekom henne inte. Hon visste att hennes kultur skulle segra ändå. Man kan till och med gå så långt som att säga att hela Frankrikes universalsjälv mordstendens kom från henne och började med henne, ty allt vad hon gjorde skadade henne själv, hennes familj och Frankrike, från det lössläppta nöjeslivet på 1770-talet till de politiska intrigerna under revolutionen. Hela Frankrike följde henne i hennes självdestruktivitet, ty hela Frankrike tyckte synd om henne. Varför? För att de var tvungna att hata henne, för att de var tvungna att bestraffa och plåga henne till det yttersta och driva henne till den yttersta förnedringen, därför att hon var av tysk natur och emedan tysk natur ville Frankrike illa. Varje steg hon tog var mot sin egen undergång, men hon var Frankrikes ledarinna och Frankrike måste obönhörligt följa henne och följde henne i undergången och hatade henne därför som ingen kvinna varit hatad, när den enda skyldiga var ett nyckfullt öde.

Detta var även Goethe medveten om när jag talade med honom utanför striderna kring Argonne. Vi var överens om att Frankrike för närvarande beredde världen ett det mest storslagna dramatiska skådespel som dock måste sluta med Frankrikes politiska undergång, på det att tyskheten skulle få dominera Europa.

"Men tro inte att Frankrike finner sig i sin undergång utan strid," sade jag.

"Må Frankrike kämpa så länge hon orkar," sade han.

"Frankrike skall icke erkänna sig besegrat förrän Tyskland är besegrat med henne," svarade jag då.

"Vem skall då överleva?"

"Tror du Tyskland kan överleva bättre än någon annan?"

"Det får framtiden utvisa."

Tydligt trodde han det, och han fick rätt till en början: Frankrike fick en chans och gjorde väl ifrån sig under Napoleon, som dock besegrades till slut. Men Napoleon hade då hunnit befrynda sig med Ryssland redan. På nytt förlorade Frankrike mot tyskheten 1870, men i följande världsbrand, det första världskriget, fick Tyskland ett slag i grunden. Tyskland var dumt nog att kräva revansch, vilket blev katastrofalt för hela

världen men mest för Tyskland och Frankrike medan Ryssland ensamt dominerade större delen av Europa, vilket varken gagnade Tyskland eller Frankrike.

Denna 150-åriga onda cirkel, som tyskan eller österrikiskan Marie Antoinette medvetet eller omedvetet inledde, detta europeiska envig på liv och död mellan Europas fastlands två huvudrivaler, som skulle kräva bådads maktposition och ära, vågade endast några få individer här och där resa sig emot och trotsa. En av dem var Beethoven, en annan var Stefan Zweig. En tredje var varken tysk eller fransk utan italienare.

Det var en tystlåten liten man som av damerna hånfullt kallades för "mästerkatten i stövlarna". Det var något bestickande med honom, ty man såg genast på honom att han var en man som alltid hade rätt, och sådana män är ytterst få.

Jag såg honom för första gången den där ohyggliga natten till den 10 augusti 1792, då Tuilerierna stormades av pöbeln och kungen avsattes med våld; då den franska revolutionen som börjat så ideellt definitivt blev till en oåterkallelig våldspornografisk tragedi som därefter endast måste bli värre och värre; då de första bittra frukterna av Marie Antoinettes uppvigling av omvärlden mot Frankrike skördades. Han stod tyst och såg på när pöbeln massakrerade konungens lojala soldater och dessa massakrerade pöbeln. Jag kunde inte låta bli att undra vad han tänkte på och gick fram och frågade honom det.

"Ni ser opartisk ut, vilket jag önskar även jag kunde vara. Men jag måste ta mitt parti, ty jag är officer. Jag skäms inte att medge att jag till för ett år sedan alltid var monarkist. Jag skulle ha kunnat dö för konungen och den bestående ordningen, vid Bastiljen eller vid Versailles då för tre år sedan. Men kungen är ingen kung. Han har försökt fly ur landet. Han är en ynkrygg. Han är ingen man. Därför kan jag inte hjälpa honom. Se nu här. Kungens soldater är överlägsna denna dumma hop men de har inga klara order från kungen. Därför skall pöbeln massakrera dem till sista man, och de är hederliga och goda soldater varenda en av dem, men kungen tillåter det i sin dumhet. Han vet ingenting, och därför kan ingenting rädda honom."

"Men drottningen då?"

"Kvinnor räknas inte."

Och han återtog sin roll i det hela och måste lämna mig åt mitt öde. Men denne unge allvarlige man med så god politisk och mänsklig överblick och med geniets glöd i sitt örnöga fastnade i mitt minne, och jag beslöt att fästa mig vid honom. Det retade mig att jag inte visste vad han hette, men tids nog skulle jag få veta det.

När jag frågade en gammal sårad soldatveteran där vem han var visste han bara att han var korsikan.

Bakom Shakespeares kulisser

Vi har försökt närma oss dem alla och förstå och analysera dem men utan något som helst tillfredsställande resultat, ty de glider alla undan och tycks ohjälpligt till varje pris vilja förbli oidentifierbara skuggor ute bakom kulisserna - endast Shakspeare själv framträder framför scenen synlig inför alla med den ironiskt flagranta självklarheten omkring sig att han omöjligt kan ha skrivit Shakespeare, den största av alla teaterskalder, med två döttrar av vilka bara den ena kunde skriva sitt namn och det blott med största

möda, som ett barn i första klassen, med alla dokument relaterande till hans namn endast handlande om affärer och penningtransaktioner, med inte ett enda manuskript och inte en enda bok efterlämnad vid sitt frånfälle, med inte en enda anekdot om honom ihågkommen i Stratford eller Warwickshire efter hans död, som om han gärna glömts bort och saknats lika litet som Yassir Arafat, som om man ville glömma att han bara varit en affärsskojare, och med utom alla Shakespeares verk tryckta under hans

namn även ett antal andra pjäser av högst tvivelaktig natur och ovärdig kvalitet, och så vidare. Alla kända fakta om William Shakspeare från Stratford talar mot honom som författaren till Shakespeare.

Till och med den vittra systemen till Philip Sidney, Mary Sidney, moder åt de båda earlar som "*The First Folio*" tillägnades, är då en starkare kandidat till att ha skrivit Shakespeare än Stratfordmannen. Mycket talar även emot henne, medan det som mest talar för henne är att hon var Philip Sidneys syster och minst lika begåvad och vitter och kunnig som sin bror. Philip Sidney dog 1586 vid 32 års ålder innan ett enda Shakespeareverk ännu hade kommit till, och ändå är han den säkraste utgångspunkten för dessa. Han skrev nämligen ett stort antal sonetter, långt över 100, som stämmer kusligt väl överens med Shakespeares egna både till form, språk och innehåll. Redan här framträder något av Shakespeares soneters gåtfullhet, då Philip Sidney särskilt i en dikt talar om sig själv i tredje person. Redan här träffar man på den så specifikt Shakespeareska personligt undflyende egenheten.

Det lysande diktarfenomenet Philip Sidney och hans pre-shakespeareska produktion visar bestämt att "Shakespeare" måste ha stått honom nära och varit en innerlig beundrare av honom som kanske hans främsta lärjunge. Vem kan det ha varit? Stratfordmannen var det definitivt inte. Problemet är just att så många stod Philip Sidney nära och framför allt just alla de övriga huvudshakespeareskandidaterna, som Oxford, Derby och Bacon. Närmast står dock Christopher Marlowe genom det kusliga faktum att denne teaterdiktares pjäser och dess språk är som en direkt fortsättning på Philip Sidney.

Man vet inte om Philip Sidney och Marlowe alls hade något med varandra att göra. De hörde förvisso till samma krets, båda stod Sir Walter Raleigh mycket nära, ett annat alltid aktuellt namn i sammanhanget, och en Shakespeareforskare fann att Marlowe mycket väl kunnat vara en page i Philip Sidneys hus Wilton vid Avon(!), den tidens

kulturhögberg för hela England, var all elisabetansk vitterhet tydligen hade sitt ursprung.

Oxford var Philip Sidneys rival, och de hade duellerat med varandra om inte drottningen hindrat dem. De var alltså snarare fiender och motsatser än vänner och tvillingsjälar. Den 17-e earlen av Oxford med sitt äldsta och ädlaste tänkbara aristokratblod i England hade ett avgörande inflytande över det elisabetanska dramats tillblivelse, det går inte att utesluta honom ur något kapitel av Shakespearedebatten, han finns alltid kvar i bakgrunden som den dramatiska poeten som bar sig åt och ställde till det överallt med en vildhet som Hamlets, men just för att han var så vild och excentrisk, så yrvädersaktig och opålitlig, så fullständigt instabil och nyckfull, kan han inte ha skrivit den ytterst noggrant genomtänkta och utarbetade Shakespearecanon, i synnerhet som han avled innan den senare tredjedelen av Shakespeares dramer ännu var skrivna....

För att komma över detta krux sammanställer man honom med sin svärson den 6-e earlen av Derby, 10 år yngre, som liksom Oxford och sin bror Ferdinando var en brinnande teaterentusiast med eget teaterkompani. Man hävdar att "*En midsommarnattsdröm*" skrevs för earlens bröllop 1595 och att Theseus är ett porträtt av honom med sina hästar och sporter - och vem skulle då bättre ha varit motiverad till att skriva denna pjäs för detta bröllop för att få den framförd därtill än just earlen av Derby, kung Theseus själv? Till och med pjäsens astrologiska uppgifter tycks peka rakt på earlen av Derby, den hemlighetsfulle William Stanley, som man just inte vet någonting om, då han alltid höll sig i bakgrunden. Och det hade han anledning till, då hans kusin och namne var Englands landsförrädare nummer ett, som tog sin tillflykt till Spanien i ett försök att få Spanien att organisera en armada som skulle landstiga i Irland och sålunda ta England bakifrån med de katolska irländarnas hjälp. Alla i Derbyfamiljen var katoliker, deras slott uppe i Lancastershire i nordvästra

England var ett katolskt centrum där många katoliker fann en fristad, earlarna av Derby var lika nära släkt med drottningen som skotske kungen, och de var naturligtvis katolikernas kandidater till tronen, först Ferdinando, tills han förgiftades av jesuiter 1594 när han vägrade gå med katolikerna mot drottningen, och sedan den 6-e earlen William Stanley, vår Shakespearekandidat. Carl O. Nordling har i en bok klart påvisat det intima sambandet mellan Stanley och Shakespeare genom sina forskningar i de engelska teaterframträdandena i Helsingör omkring Kronborgs Slotts invigning söndagen den 13 juni 1585, då sju engelska skådespelare framförde något skådespel som kan ha varit den första versionen av "*Hamlet*", då just sju skådespelare är det minsta antal som krävs för att göra pjäsen. En av dessa sju kan ha varit William Stanley själv, som bevisligen då befann sig på resa i Europa. Bacon, Oxford och Shakspeare var då alla hemma i England, medan man inte vet var Marlowe var - han kan alltså rent teoretiskt ha varit med han också, då han faktiskt redan då kan ha gjort resor till Europa som hemlig agent i Sir Francis Walsinghams tjänst - hans universitet i Cambridge har närvarolistor kvar från den tiden som visar att han ofta och länge höll sig borta från undervisningen och faktiskt var frånvarande under juni månad 1585. Hans frekventa frånvaro höll på att kosta honom hans examen, men regeringen (Walsingham) ingrep och fick universitetet att ge skolkaren hans examen. William Stanley var då 24 år gammal medan Marlowe var 21.

Ferdinando Stanley blev sedan den främsta producenten av Marlowes pjäser. Efter Ferdinandos plötsliga död genom giftmord (jämför giftmordet i "*Hamlet*") blev William Stanley den grå eminens som genom *the Lord Chamberlain's Men* kom att presentera nästan alla

Shakespearepjäserna. Därmed är den 5-e earlen av Derby Ferdinando Stanley lika intimt förknippad med Marlowes pjäser som hans efterträdare William Stanley hör samman med Shakespearepjäserna. På grund av sin kusins och namnes förräddarstatus och sin broders död genom giftmord hade William Stanley alla skäl i världen till att inte skylta med sig själv. Om han skrev pjäser, vilket vi vet att han gjorde, liksom han även skrev musik och dikter, så *måste* han ha gjort det under pseudonym eller någon annans namn.

Här tycks vi alltså ha den idealiska kandidaten. Men tyvärr saknas det inte motargument. Sonetterna och deras innehåll är omöjliga att passa in i William Stanleys mycket konventionella liv som earl med ansvarskrävande befogenheter långt från London. Shakespeares sonetter är stöttestenen som omöjliggör både Stanley och Bacon och Shakspeare som författare till Shakespeare. Sedan två hundra år har forskare försökt utan att lyckas på något annat sätt än genom att bortförklara sonetterna och deras innehåll som rena fantasier, medan vem som helst måste uppfatta sonetterna som nästan alltför genomärliga självbekännelser. Psykologiskt är sonetterna det mest känslomässigt realistiska som Shakespeare någonsin skrev, och därför kan de inte vara rena inbillningar. Inför detta argument tycks alla de högst uppburna kandidaterna till Shakespeare, alltså Oxford, Derby, Bacon och Shakspeare, ohjälpligt falla, medan endast Marlowe står kvar. Han är tyvärr den enda som på något sätt kan motsvara den bild man försökt pussla ihop sonetterna till, då de intrikata pusselbitarna ohjälpligt inte passar ihop till någon annan.

Därmed är saken långt ifrån slutagerad. Vi ska närmare gå in på det olösliga problemkomplexet Bacon-Derby-Marlowe i nästa nummer.

Filmer

Månadens märkligaste film var kanske en film från Israel med ingen mindre än Antonio Banderas, känd från otaliga roller som machohjälte, -mördare och hårdnövad

och skjutgalen tuffing men här i rollen som katolsk präst särskilt utsänd av Vatikanen för att ta reda på hemligheten med en nyss utgrävd grav i Jerusalem som visat sig innehålla det intakta skelettet av en man som i trettioårsåldern utsatts för uppspikning i händer och fötter, törntaggar i kraniet och till och med ett spjutstick genom sidan innan han definitivt dött. Kring denna grav och dess innehåll samlade sig alla intrigerande parter i Israel, Mossad inte minst men även ortodoxa som stenade arkeologerna för att de skändade en grav, även palestinier som önskade utnyttja situationen politiskt då graven påträffats i en palestinsk mans hus och framför allt israeliska politiker, som önskade sälja skelettet till Vatikanen i utbyte mot att Vatikanen erkände staten Israel....

Kort sagt, en värre soppa hade Antonio Banderas inte kunnat hamna i, men han gjorde det bästa av saken, räddade liv, kunde dock inte rädda Derek Jacobis när denne som desillusionerad capucinerfader tog livet av sig när han måste acceptera att Jesus faktiskt hade varit dödlig, och så vidare. Naturligtvis var filmens frågeställning intressant, och naturligtvis kunde frågan bara besvaras på ett sätt, nämligen på samma sätt som frågan verkligen hade behandlats i verkligheten om den dykt upp: genom fullständig förträngning med bomber och gravens tillintetgörande som medel. Filmen hette *"The Body"* och var från 2000.

Från samma år var Joel Schumachers mycket märkliga antikrigsfilm *"Tigerland"* om hur soldater drillades i Louisianas träsk 1971 till att bli perfekta Vietnamsoldater fastän kriget redan var förlorat. Colin Farrell spelar huvudrollen soldaten Roland Bozz, en märklig amerikansk variant på soldaten Svejik som driver alla översittare och överordnade vansinniga med sina infall, som ofta är humoristiska, alltid kluriga och överraskande kloka: han lyckas få flera soldater avmönstrade. Dialogen är briljant, miljöskildringen i de mördande militärlägren är närmast dokumentär, spänningen och konflikterna är fruktansvärda, och fastän ingen dör kommer krigets hela fruktansvärdhet och omänsklighet fram med lika mördande verklighet som i *"Plutonen"* fastän soldaterna här aldrig ens kommer fram till Vietnam.

Harold Beckers *"Sea of Love"* tålde att ses om fastän man sett den två gånger förut, då den är berättartekniskt hisnande i sin mycket långsamma upptornande uppladdning mot finalens helt överraskande explosion till logisk upplösning av ett problem som inte bara erbjöd poliskonstapel Al Pacino myrstackar av myror i huvudet.

Förvånansvärt nog så tålde även *"Moulin Rouge"* att ses om efter bara några år trots all dess fyrverkeri av stökiga klipp. Storyn höll och var än mer gripande andra gången än första, och framför allt framstod alla dansnumren som i högsta grad värda ett närmare skärskådande även en tredje gång framöver.

Sämre höll då Liliana Cavani's *"Nattportieren"*, som andra gången framstod som om möjligt ännu mer pervers än den redan var första gången 1973.

Desto mer tidlös och med större charm än någonsin strålade Hitchcocks *"North by Northwest"* (*"I sista minuten"*) av vitalitet fortfarande om möjligt än mera nöjaktigt än första gången 1959 och alla favoritreprisgångar sedan dess....

En annan sådan klassiker var *"Mildred Pierce"* med Joan Crawford från sina bästa år, mäterligt regisserad av Michael Curtiz (Miklos Kertesz) med Hollywoods bästa musik av Max Steiner om en hårt prövad moder som försöker ta på sig skulden för ett mord som hennes egen dotter har begått och det med rätta mot den styvfar som förfört henne i en intrikat men effektfullt och helt logisk deckare, där Joan Crawfords magnifika koögon dominerar hela tillställningen från början till slut.

Låt oss dröja kvar vid det magnifika och oöverträffade 50-talet. *"En amerikan i Paris"* med Gene Kelly regisserad av Vincente Minnelli var ännu ett exempel på den tidens kvalitets outslitlighet, och bättre kunde det inte bli med Oscar Levant och Leslie Caron som biträden. En fransk filmatisering av den ständigt omfilmade *"Farliga förbindelser"* var förlagd till just 50-talet med Catherine Deneuve magnifik som den elaka manipulörskan men med Rupert Everett som ännu mer magnifik som den bästa

Valmont som förekommit. Glenn Close i all ära i en annan version, men samma versions John Malkovich föll platt mot Rupert Everett.

Julens vackraste föreställning var dock tveklöst filmatiseringen av Marion Bradleys "*Avalons dimmor*", som även den tålde att ses om och om igen för dess outsägliga skönhets skull. Filmen har inte bara den kanske bästa Arthur någonsin att uppvisa utan även den mest trovärdiga Merlin och Mordred och Morgan le Fay, Arthurs halvsystem och Sir Mordreds moder, som denna feminina version av Arthursagan egentligen bara handlar om.

Därmed har vi bara filmfestivalens filmer kvar att redogöra för.

"*Miraklet i Krakow*" är en underbar historia om konsten att rekonstruera och bringa det förflutna tillbaka till livet. Det är en ungersk-judisk film som mest tilldrar sig i Krakow och är fyrspråkig, då utom ungerska och polska det även talas engelska och jiddisch. Historien är ytterst underfundig och rör sig om bibliofili: båda filmens huvudpersoner är uppvuxna i antikvariatsmiljö och har kopplingar till en märkvärdig antik bok som bara finns i ett exemplar och som båda försöker komma över i vuxen ålder, varvid deras vägar möts igen, först utan att de känner igen varandra, då den manliga parten Piotr stjälar boken från Eszter just när hon lyckats komma över den. Det följer en magnifik odysseé omkring i Krakow mitt under en karnevalfestival med hisnande festscener, somliga alldeles förryckta. Eszter behöver boken för att genom en illustration i densamma kunna rekonstruera ett judiskt gravmonument över en legendarisk rabbi Levi, och Piotr behöver boken då samme rabbi Levi just med den bokens hjälp kunde återkalla avlidna till verkligheten. När de äntligen inser vilka de är börjar de äntligen samarbeta, och båda lyckas med sina företag. Här kommer en underbar gammal rabbi in i bilden som faktiskt talar flytande jiddisch, filmens mest minnesvärda karaktär. Den når understundom svindlande höjder och övergår plötsligt i ren lyrik, varvid sedan bara det lyckliga slutet fattas - men det kommer det också.

Det är en fullkomligt betagande film om idealism och konstruktivitet med utsökt estetisk magi alltigenom och en mycket värmande mänsklighet och charm som verkligen gör denna judiska film till en film för alla och till kanske den bästa judiska film som har gjorts.

"*Köldens tårar*" ("*The Tear of the Cold*") är något så ovanligt som en kurdisk film från Iran i samma stil som "*De druckna hästarnas tid*", men här handlar det om minröjare 1983 i kriget mot Irak, som rekryterades av Irans armé bland kurderna för deras utomordentliga dödsförakts skull. Det är en mycket gripande och stark berättelse om kurder som blir varandras fiender genom kriget, den kvinnliga huvudpersonen är en lokal getherdinna som tvingas plantera minor på den iranska sidan och som får i uppdrag att döda den främsta (kurdiska) minröjaren bland iranierna, men dessa två finner varandra i en snöstorm och förbrödras - om de inte funnit varandra och hjälpt varandra hade båda frusit ihjäl. För detta blir de bestraffade när de överlever, och slutet är i högsta grad tragiskt, i synnerhet som vi redan sett alltför många minoffer redan på vägen...

Den franska "*Arsène Lupin*" är som kontrast en fartfylld actionfilm som innehåller allt: våld, kärlek, pathos, *crime passionnel*, konspirationer, hemliga sällskap, romantik, häxeri, färgsprakande fäktscener, storslagna balscener, spektakulära skandalscener, tragedi och ond bråd död, enormt överdåd, sagolika rikedomar, kort sagt, filmen innehåller allt och är väl gjord som färgsprakande effektiv underhållning, men ändå saknar den det viktigaste. Den är helt utan djup. Det intressantaste med den är att jämföra den med de båda tidigare "*Miraklet i Krakow*" och "*Köldens tårar*", båda enkla lågbudgetfilmer av en outsäglig estetisk kvalitet med djup om något, medan "*Arsène Lupin*" bara är ett dyrt och effektivt fyrverkeri som brinner av och försvinner.

Kalender, februari-mars 2005

feb

- 2 Fritz Kreisler fyller 130 år.
- 3 Jeremy Kemp 70 år.
Ann-Kristin Wentzel skulle ha fyllt 65.
- 8 Jack Lemmon skulle ha fyllt 80 år.
- 9 Mia Farrow 60 år.
- 11 60 år sedan konferensen i Jalta, som bland annat beslöt FN:s tillkomst.
- 13 60 år sedan den skändliga avsiktliga förintelsen av Dresden genom eldstorm.
- 15 40 år sedan Nat King Cole avled.
- 17 600 år sedan Timur Lenk avled.
- 20 Robert Altman 80 år ("*Mash*" bland annat).
- 23 Georg Friedrich Händel (George Frederick Handel) fyller 320 år.
Rotary fyller 100 år.

mars

- 1 160 år sedan USA annekterade Texas från Mexico.
- 3 130 år sedan Georges Bizets opera "*Carmen*" uruppfördes.
- 7 Maurice Ravel 130 år.
- 11 20 år sedan Mikhail Gorbatsjov blev Rysslands ledare.
- 12 80 år sedan Kinas ende helt demokratiska ledare någonsin Sun-Yat-Sen dog.
60 år sedan Anne Frank dog.
- 18 Robert Donat, en av brittisk filmhistorias främsta aktörer, 100 år.
- 21 Johann Sebastian Bach fyller 320 år.
- 22 Stephen Sondheim 75 år.
Arabförbundet fyller 60 år.
- 24 Steve McQueen skulle ha fyllt 75.
100 år sedan Jules Verne dog.
- 28 75 år sedan det 1600-åriga Konstantinopel fick sitt nya namn Istanbul.
- 31 Richard Chamberlain 70 år.
150 år sedan Charlotte Brontë dog.

Den absurda krigsresan, del 19 : Den vådliga resan till Rom

Jag hade turen att få kontakt med Paolo, och därmed trodde jag att alla eventuella problem var lösta. Jag skulle ta Romtåget klockan elva onsdag kväll och därmed nå Rom halv sju på skärtorsdagsmorgonen i god tid innan Paolo måste gå till arbetet.

Men vi hade även ett annat program på onsdagskvällen. Cristina kände en engelsk dam med stora intressen i både musik och litteratur som hon hade stämt träff med. Damen hette Susanne Fourment och hade bott i Italien i trettio år men bar fortfarande kvar spår av en brittisk accent i sitt tal ehuru hon talade italienska felfritt och flytande. Även hennes man var mångspråkkunnig, och vi hade mycket att tala om medan kvällen gick och vinflaskorna tömdes.

Cristina skulle köra mig till stationen, och vi hann precis dit i sista minuten. Allt var kaos. Ingen visste var eller vart något tåg gick, och hela Italien skulle nu börja resa omkring i det arma landet på en gång för att komma hem till påsk. 11 miljoner resenärers önskemål måste tillgodoses under skärtorsdagen och långfredagen, och jag insåg genast nackdelen i att komma i sista minuten fram till tåget.

Det var som jag fruktade. Det fanns inte en plats ledig i hela tåget. Alla platser var reserverade, och de flesta fick finna sig i att sitta i korridorerna eller där helt enkelt sträcka ut sig på det kalla golvet. Många gjorde så, och korridorerna blev fullständigt förstoppade och blockerade.

Jag fann en ledig plats i en kupé där platserna var reserverade först från och med Bologna, så man fick sitta där i fred åtminstone fram till Bologna och sedan hoppas att de som reserverat platserna inte skulle komma.

Vi hade tur. Ytterligare två passagerare infann sig och fyllde sina reservationer medan de sista uteblev. Alltså fick jag och en ung dam sitta kvar i fred, och vi prisade oss saliga.

Emellertid infann sig ett annat betydligt större problem. Jag fick onda aningar när tåget aldrig vände upp i bergen utan fortsatte över platta slättlandet. Hade jag i röran och brådskan kommit på fel tåg? Jag frågade en medpassagerare om tåget verkligen skulle till Rom, och han sade ja. Lugnad återvände jag till min plats.

Men när tåget kom fram till Rimini var något definitivt fel. Tåget hade ohjälpligt hamnat på fel sida om landet. Någon konduktör hade aldrig synts till, men nu var jag illa tvungen att finna någon sakkunnig att kunna dryfta problemet med.

Det blev till att störa och kliva över och tränga sig förbi och hoppa över nio tågagnars korridorlaggare på golvet innan jag fann min konduktör. Ja, han bekräftade att jag kommit på fel tåg. Jag var på väg ner mot stövelklacken i stället för Rom, och klockan närmade sig fyra på morgonen.

Han lugnade mig dock med att jag kunde byta i Ancona, där ett Romtåg skulle avgå prick fyra, och jag skulle bara bli 1 1/2 timme försenad. Många andra hade tydligen också hamnat på fel tåg, ty det var många som steg av i Ancona för att stiga på Romtåget. Tydligen hade två tåg avgått precis samtidigt från Verona mot Rom och mot Lecce, och liksom jag hade folk i brådskan gått mera efter tågets tidbeteckning än efter vart det skulle, då avgångstiden alltid framstod klarare än ruttbeskrivningen.

Det visade sig senare att det hade varit rätt tåg i alla fall, men att det delat sig i Bologna, så att hälften åkt till Rom och hälften till Lecce. I likhet med många andra hade jag i trängseln och brådskan hamnat i fel hälft, vilket ingen konduktör kunnat upplysa oss om.

Vi kom fram till Rom klockan 8. Jag försökte genast ringa upp Paolo både hemma och på jobbet men fick inget svar. Jag tog tunnelbanan till Cipro och ringde upp på nytt. Inget svar. Jag gick upp till hans bostad. Ingen hemma, och ingen nyckel hos portvakten. Jag gick till en bar och ringde igen. Äntligen fick jag tag på Paolo klockan 10.

Han hade även andra gäster boende hos sig, han hade väntat på mig till klockan åtta, han hade sagt åt gästerna att lämna en nyckel åt portvakten när de gick ut, men det hade de tydligen struntat i. Jag fick nu åka till Paolo i andra ändan av staden och hämta en nyckel där.

Klockan var då redan över elva, och jag var i fullständigt upplösningstillstånd efter en halv natt utan sömn och morgonens kuskande omkring i hela Rom utan frukost, men nu löste sig alla problem. Jag kunde åter ta hans lägenhet i besittning, som fortfarande var helt oförändrad som den alltid varit under 12 år, och där koka åt mig en tallrik spaghetti. Sedan sov jag bort hela eftermiddagen..

Jag väcktes av Phil, en av Paolos många tillfälliga inneboende. Han var amerikansk student i Rom som skulle delta i en fotoutställning med egna fotografier. Hans fulla namn var Phil Stolfuss, och han kom från Amish-folket i Pennsylvania. Det fanns tre andra inneboende i Paolos lägenhet: två amerikanska flickor till och en svartmuskig sicilianare, som hette Filippo. Phil ville bjuda mig på middag, men jag längtade efter att få gå ut och göra Rom. Det var ju så längesedan.

I Peterskyrkan höll påven som bäst på med att leda skärtorsdagsceremonierna, jag fick se honom, allt folket applåderade honom, jag har aldrig sett Peterskyrkan så full, och han verkade i god form, då han talade redligare än på många år. Kriget tycktes ha väckt nytt liv i honom.

Även stämningen på Piazza Navona var bättre än någonsin, och naturligtvis försummade jag inte att hedra mitt älsklingsställe Pantheon med ett besök, där en färsk krans pryddes Rafaels grav som vanligt.

På kvällen besökte vi Phils fotoutställning, där han bara var representerad av fyra av sina fotografier, medan det intressantaste med utställningen var vinet som utgöts och att betrakta ungdomarna. Alla var amerikaner.

Vi gick sedan en liten kyrkvandring runt Piazza del Popolo för att ta del av skärtorsdagens speciella stämningar och ceremonier, som påminner mycket om Allhelgonaafton. Alla kyrkor lämnas öppna, och även gravkapellen lämnas öppna med mycket tända ljus. Många samlas bara för att tillbe och tänka på sina hädangångna käraste och tända ett ljus för dem. Det är

mycket vackert, och skärtorsdagen var alltid min favorithelgdag under påsken under min tid som katolsk kyrkorganist.

Rom förnekade sig inte i sin totala makalöshet som vanligt, och det fanns alltför mycket att göra här som det fanns alltför litet tid till, vilket som vanligt bara var att beklaga med önskan om bättre tur en annan gång.

Men dagens glädjande höjdpunkt var att Paolo som sicilianare hade tagit kontakt med mina sicilianska vänner i Palermo, så att de hade funnit varandra. Sålunda kunde jag glädja mig åt åtminstone denna lilla flik av siciliansk ingrediens i min resa fastän jag denna gång tyvärr inte kunnat komma så långt som hem till Sicilien.

(I nästa nummer: *Romersk final.*)

Den besynnerliga bombresan, del 9 : Istanbul blues (forts.)

Ringo hade ju bott fyra år i Istanbul och kände mer än väl hela Turkiet och hade även levt länge i Afghanistan och Marocko. Han var alltså mer än väl förtrogen med den muslimska världen men var nu trött på den. Terrorsjälvordsbombningen vid brittiska ambassaden hade rågat måttet, islams starkaste manifestation idag är genom terrorverksamhet, och vi var helt överens om våra slutledningar.

Ringo hade även levt länge på Ceylon (före inbördeskriget) och där umgåtts intimt både med buddhismen och hinduismen genom tamilerna. Kristendomen hade han fått upp i halsen som barn. Han kunde dem alla. Den enda han inte skrotade utan vidare var buddhismen.

Han var hur bibelsprängd som helst men föredrog ändå liksom Gandhi "Bhagavadghita". Koranen fann han oläslig, den var bara arg hela vägen igenom och dessutom ett plagiat på judendom och kristendom och ett sämre sådant. Islam är den enda världsreligionen som reservationslöst predikar och rättfärdigar våld. Därmed är den hopplöst dömd till självdestruktivitet från början. Judendomens inställning till våldet är mera ambivalent: "Du skall icke döda" är det viktigaste budordet, men likväl framhåller Moselagen våldet som nödvändigt straff. Där har vi grogrunden till både judendomens och kristendomens konsekventa dubbelmoral. Man kan försvara Moselagen med att den tillkom för 3200 år sedan när det i princip bara förekom barbarer. Den bör ses mot sin tid. Kristendomen för de bästa judiska principerna vidare i ett behjärtansvärt försök till självförnyelse och utveckling, evangelierna är fullt läsvärda som uppbyggelselitteratur ännu idag, medan den kristna religionen och kyrkan tyvärr havererar som ren religion när den etableras som statsreligion och blir världslig, dogmatisk och intolerant.

Vissa har till och med funnit att islam var båg från början, då Allah helt enkelt var en lokal mångudinna. Han var alltså inte ens maskulin. I ett extremt övermodigt försök att ge denna måndyrkan den judiske Jahves maskulina absolutism gör Muhammed islam till ett monstros falsifikat från början. Och vi får aldrig glömma att islam började som en kristen sekt, som bröt sig loss från kristendomen genom judars stöd, som Muhammed sedan skrotade och förkastade när han väl blivit etablerad.

Och den största stötstenen med islam som allt vad den försökt bygga upp och etablera ohjälpligt faller på är löftet om ett konkret paradiset med sinnliga fröjder åt alla martyrer, vilket är den enda moralen och främsta motivationen för alla självordsbombare. Islam är hopplöst och det värsta av andliga slaverier, ehuru det finns flera sådana.

Även kristendomen är det med sina lögnar och dogmer om himmel och helvete. Det var från kristendomen Muhammed fick sin idé och föreställning om paradiset. De flesta religioner genomför slavhandel med att övertyga sina offer om deras skuld och belastning och utge sig för att utgöra deras enda möjliga räddning. Alla dumbommar faller för det och låter sig trälbindas på livstid, i synnerhet inom islam, som har det minsta urvalet alternativ att erbjuda, då utbildningen hålls på lägsta möjliga nivå. Ingenting utgör ett större hot mot varje etablerad religion än kunskap. Därför förbjöd Gud Adam och Eva att äta av kunskapens träd. Så länge de förblev omedvetna om kunskapens väsen förblev de saliga i Guds paradiset. Denna ytterst symboliska historia är egentligen det första genomsådandet av hur en lydnadskrävande religion egentligen fungerar.

Alla ideologier fungerar likadant. Även kommunismen (i Kina) lever på att folket hålls i okunnighet och utom räckhåll för relevant kunskap och information. Sovjet hade denna hjärntvättprincip som sin enda grund och föll när informationen och kommunikationen bröt igenom östblocket. Katolska kyrkans maktmonopol i väst föll när Erasmus och Luther gav vanligt folk möjlighet att läsa Bibeln, men även protestantismen föll för frestelsen att trälbinda folk genom att inbilla dem att de bar på skulder och synder.

Även hinduismen föll och gjorde sig omöjlig genom att binda folk i påtvingad vidskepelse och i ett omöjligt socialt kastsystem. Det var mot detta som hinduismens avläggare gjorde uppror, och buddhismen är ännu idag den enda vidskepelsefria och odogmatiska religionen. Därför är den egentligen ingen religion utan en filosofi. I stället för syndapredikan och skuldpåvisande kör den med ödeslagen om karma, att helt enkelt alla oegentligheter straffar sig själva, om inte i detta liv så i nästa, att man får allt tillbaka vad man utträttat, gott eller ont, att orsaken aldrig blir utan verkan och att man alltid får betalt. Därför är det bara förnuftigt att inte ägna sig åt dåligheter.

Var står då judendomen? Den måste befria sig själv från sin rasism, som är dess enda aber. Begreppet "jude" måste omdefinieras. I stället för regeln att "endast den är jude som fötts av judisk moder" borde regeln vara, att alla är judar som identifierar sig med Bibelns historia och erkänner dess lära om Gud. Därmed skulle alla kristna som läst Gamla Testamentet och tagit det till sig egentligen vara judar. Egentligen borde det inte vara någon skillnad mellan judar och kristna då de har samma bok. Islam har inte samma bok utan ett falsifikat av densamma, varför islam inte hör till samma tro.

Vårt recept var alltså: skrota islam (med undantag av vissa humanistiska riktningar som Bahai, Ahmadiya och Sufi), låt kristendomen leva vidare om den reformerar sig och rensar ut syndapådyvlingen, vidskepelseföreställningar om konkreta paradiser och helveten, och alla dogmer, låt judendomen vara om den befriar sig från all rasism och förenar sig med den reformerade och upplysta kristendomens humanism, låt hinduismen leva vidare som kultur, konst, symbolism och mentalitet men avlägsna dess vidskepelse och sociala kastsystem, och låt buddhismen vara och gärna fylla ut vacuumet efter det skrotade islam och den delen av kristendomen som bör skrotas och som de flesta (alla upplysta) kristna redan har lämnat.

(Istanbul Blues avslutas i nästa nummer.)

Regnflykten, del 6 : Andhämtning i Chitkul.

Chitkul ligger 900 meter högre och 24 kilometer längre bort än Sangla. Resan dit var magnifik med ett schweiziskt panoramalandskap som blev allt vildare och småningom verkade allt norskare till karaktären med vilda forsar och allt högre berg. Det är ett litet samhälle på 610 själar men dynamiskt expanderande, liksom Sangla. Det rådde konstruktionsverksamhet överallt med husbyggerier i nästan varje kvarter. Det fanns bara ett hotell, där vi tog in, som hade en öppen terrass som sin restaurang, som var Chitkuls enda restaurang, men flera restauranger och hotell var i färd med att byggas, bland annat ett "*Indian Coffee House*", som skulle bli Chitkuls första riktiga café.

Chitkul ligger 85 km från tibetanska gränsen, och bara tre kilometer österut ligger en *checkpoint*, som ingen utlänning får passera. Bergen man ser från Chitkul (på 6-7000 meter) är antingen gränsberg mot Tibet eller mot Uttaranchal, Himachals gränsprovins mot sydost.

Tyvärr hade Carmen och Maurice inte kommit fram, varför vi saknade dem. Ricardo och Fabian ville genast testa checkposten och gick de tre kilometrarna dit, medan jag äntligen fick möjlighet att börja springa i bergen. Ett litet berg ovanför Chitkul bereder svindlande panoramautsikter - om vädret är gynnsamt. Tyvärr blåste det hårt, varför det var mycket disigt, dessutom var det mulet, och den nordvästliga vinden var svinkall. Plötsligt fick man börja klä på sig i stället för av sig under denna sommarresa i Indien. Höjden på 3500 meter (och högre) bidrog till kylan och råheten. Temperaturen rasade ner till 12 grader medan solen ännu sken. Vi hade otur med vädret i Chitkul, just en sådan plats som kräver vackert väder. Belyst av solen måste det vara något av det fullkomliga paradiset i naturskönhet. Det fick vi nu vara utan, då vår buss till Rekong Peo gick klockan 6 nästa morgon.

Ändå var kvällen ganska vacker då solen nästan kom fram genom molnen som nästan släppte greppet om bergen för att i nåder förläna oss skymtar av solbelysta fläckar, medan toppar på 6500-6600 meter dock förblev skoningslöst undanskymda och berövade för vår svältande anblick. Vi fick bara frysa i stället. Till och med den lilla toppen jag hade besökt täcktes fullkomligt av moln.

Först efter solnedgången började bergen äntligen framträda men då naturligtvis bara under obönhörlig mörkläggning.

Ett annat par (utom Carmen och Maurice) som vi förlorade mystiskt på vägen var ett ungt israeliskt vackert par vilkas namn jag aldrig ens hann få höra. De steg av med oss i Chitkul men försvann spårlöst och blir nog omhändertagna av någon annan hotellvärd. Jag satt bredvid israelen på bussen, och han fäste sig i mitt minne med att med stort intresse ha läst både Axel Munthe och Selma Lagerlöf, "*The Story of San Michele*" och "*The Story of Nils*".

Mest saknade jag dock Carmen och Maurice. Som trogna européer hade vi naturligtvis vitt och brett diskuterat den ohyggliga EMU-katastrofen i Europa, som i ett slag förvandlat halva Europas befolkning till fattiglappar, då valutareformen lett till 100% ökade levnadskostnader för medelklassen och nedåt. Pensionärerna i Grekland kunde inte klara sig längre på sina pensioner, och även i Spanien hade pensionärerna fått det svårt, vilket Carmen och Maurice bekräftade. Den europeiska monetära unionen var i praktiken ett gigantiskt lurendrejeri från bankernas och politikernas sida mot majoriteten av folket, som endast banker och politiker menade sig tjäna på men som folket blivit lidande på bortom alla möjligheter till rättelse. Detta bådade inte gott för EU och dess framtid, och hur skulle de tio nya medlemsländerna påverka den politiken? Det var den intressantaste EU-frågan just nu. EMU-katastrofen var ett faktum. Hur skulle den åtgärdas? Ingen hade någon lösning på den frågan och allra minst bankerna och politikerna, som med Chirac i spetsen ville tjäna mera pengar på att i stor skala återuppta försäljningen av vapen till världens största och mäktigaste diktatur Kina, som hade på sitt program att med våld beröva Taiwan dess demokrati, till att börja med....

EU:s blinda ekonomiska maktpolitik var ett skräckscenario, i synnerhet för den stora massan av förlorare: det vanliga folket.

Maurice som Dublinbo blygdes nästan för att medge att engelsmännen haft rätt mot hela kontinenten i att hålla sig utanför det äventyrliga, farliga och bedrägliga experimentet EMU. Det var bara England, Danmark och Sverige som hade klarat sig.

(I nästa nummer: *Skitkul i Chitkul*)

Länstolsresan, del 13 : Idyll i Phudong

Men vem stötte jag inte ihop med mitt på gatan om inte Jimmy och Katarina, två av de fyra svenskar jag senast mött uppe vid Triund? Det var de som kände igen mig, jag hade annars gått förbi dem, ty aldrig hade jag väntat mig att få återse dem efter Triund. Vi tog genast en kopp te tillsammans på Padmabaren, och jag berättade om Sikkim för dem. Då de hade 50 dagar kvar av sin resa hade de tid och råd att spendera några extra dagar i Sikkim, så jag erbjöd dem att följa med mig. De ville gärna tänka på saken, och vi beslöt att samlas igen för vidare diskussioner vid en gemensam middag till kvällen.

Vädret förblev dock tragiskt beklämmande. Ingen sol i sikte trots fullmåne och karneval, och denna hotade komma av sig, då den publik som samlades på Chowrasta mest satt där bara och frös tills de fick nog. Det var svårt att skriva i Darjeeling då händerna var styva och stelfrusna. Även Jimmy klagade på detta. Ändå borde november vara Darjeelings vackraste och klaraste månad, som den var när jag kom hit 1992, men sedan 93 hade jag drabbats av inregning och eftermonsun här, vilket öde sedan dess förföljt mig nästan varje gång med 95 som enda undantag. Detta var min åttonde visit, och fem gånger av åtta hade vädret varit förödande. Detta förhållande började jag nu tröttna på, men ännu fanns det hopp - efter Sikkim, en vecka till.

Dagens glädjeämne blev emellertid dagens lunch, som jag intog på gamla anrika *Orient Restaurant Cum Himalayan Bar*, mitt stamställe sedan 1992 och fortfarande alldeles oförändrat. Bara detta besök gjorde hela resan till Darjeeling värd sitt pris hur vädret än skulle utveckla sig.

Jag tog med mig Jimmy och Katarina till restaurang *Orient* på kvällen, och vi hade en strålande middag där, så att vi blev de sista som satt kvar. De hade beslutat sig för att följa med mig upp till Phudong i Sikkim, så följande dag gjorde vi undan formaliteterna: ner till *District Court* för att skaffa tillstånd, upp till *Foreigner's Registration Office* för att loggas in, och ner igen till *District Court* för att få tillståndet. Det tog en dryg timme. Förr tog det två dagar. Vi var nio som ansökte denna måndagsmorgon, ett franskt par, två engelsmän och ett annat asiatiskt par utom vi. Västerlänningarna som besökte Sikkim var inte fler i år än vad de brukat vara under mina tidigare besök: cirka 1500 om året.

Dimman lägrade fortfarande Darjeeling och gjorde kölden och råheten lika vedervärdig som i Göteborg. Det var därför lätt att lämna den, men det var inte mycket bättre i Sikkim.

Vi startade 6.40 på tisdagen och nådde Gangtok efter 3 1/2 timme med jeep. Gangtok hade massiva förändringar att uppvisa. Ingenting var sig likt där. Under min tre år långa bortavaro hade det plötsligt blivit en storstad. Jeepcentralen hade gjorts om till ett jättelikt garage, och för att komma vidare norrut måste man ta taxi till stadens norra utkanter. Där nöjesfältet hade varit konstaterades nu en jättelik cricketarena. Men det värsta var trafiken. Hela staden var helt förstoppad, och det var omöjligt att komma fram utom gåendes. Inga bussar gick längre till Gangtok, utan det var nästan bara jeepar som gällde.

Vi nådde Phudong halv ett efter sex timmars resa, vilket var rekord för min del: tidigare hade jag alltid nått Phudong 3-4 på eftermiddagen. Där hamnade vi mitt i en omfattande lunchinvasion av Calcuttaturister. Tidigare hade hotell Northway bara haft enstaka besökare att uppvisa, en eller två eller högst tre, men nu var det fullt hus och hela stället rena karusellen. Min vän chauffören stod vid disken, och det dröjde ett slag innan han kände igen mig - vi hade ju inte setts på fem år. Hans tibetanska fru, min speciella vän, var för tillfället i Gangtok men skulle komma till kvällen. Vi förplägades omgående med en gedigen middag samt te och fick de bästa rummen att bo i. Även här var man hemma igen.

Efter den rikliga underbara lunchen tog vi en tupplur och gick sedan upp till klostret. Där var det liv och rörelse. Vi fick komma in men inte i det hemliga meditationsrummet med alla skräckfreskerna, medan vi däremot bjöds på en hel orkesterrepetition med bastubor och trumpeter, tromboner och alphorn, som lät mycket övertygande tibetanskt. Mislurskonserten höll på i en halv timme tills det började skymma och vi fick bege oss hem igen. Det kunde inte bli bättre eller äktare. Det var precis bara vädret som svek oss.

Min ljuva värdinna kom sedan på kvällen, och hon var sig lika lik som hon fann mig efter tre år. Det var underbart att återse dessa härliga människor efter så lång tid. Båda hade tagit upp sig avsevärt. Han körde inte längre buss och led inte längre av sina lungbesvär, i stället arbetade han helt för sin hustrus hotell och restaurang, och hon verkade mera till sin fördel än någonsin. Det var vid mitt första besök här 1997 som jag blev bestulen på alla mina pengar av en av deras anställda, som sedan rymde och som de fick tag på efter min avresa genom hennes skickliga handlingskraft, varigenom jag fick tillbaka vartenda öre följande år, när jag kom tillbaka. Sedan hade jag kommit tillbaka ännu en gång 2000 och nu igen för fjärde gången, så vi var verkligen gamla vänner.

Kort sagt, idyllen var perfekt i Phudong i det ljuva umgänget med två idealiska par - vårt värdfolk Wonghel och Chini Sangmo, som tog så väl hand om oss och lagade åt oss Sikkims läckraste mat, och mina landsmän Jimmy och Katarina, som allt hittills visat sig vara idealiska reskamrater.

Framkomsten

Vad är varje resas vedermöda mot den lättnad
som var framkomsts underbarhet är?

Man kommer fram till paradiset efter genomvandringen av helvetet
hur djävligt detta än har varit och hur enkelt slutmålet än är.

Man reser genom himmelska gudomliga och jungfruliga drömlandskap
vars skönhet ändå aldrig kan nå upp till framkomstögonblickets sällhet.

Allting löser sig, man blir befriad, man blir frälst och kommer hem,
ingenting kan vara ljuvligare, ingen resa finare än det.

Och det är kanske meningen just med att resa: att få komma hem.

Den ljuvligaste resan då är att få ha ett antal hem på vägen att besöka,
att få komma hem till, gamla vänner att få komma fram till,
finna oförändrade och friska, gamla ljuva minnen att återuppleva
genom oförgängliga miljöers trollkrafts oemotståndliga charm.
Att resa bort för att få komma hem så långt bort hemifrån som möjligt -
att få vara hemma borta och ändå där även ha ett hem att komma hem till -
sådan resa är det alltid värt att komma hem till.

(i nästa nummer: *Läget i Pelling.*)

Nästa nummer kan inte väntas förrän i april, då vi är bortresta hela mars månad,
men kanske detta nummer med sin omfattande bilaga kan tjäna som något av ett
dubbelnummer så länge...

Göteborg 31.1.2005